

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

УДК 349

doi: 10.21564/2414–990X.157.256786

ТЕЛЕМЕДИЦИНА ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Коробцова Наталія Василівна ✉,
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри цивільного права №1,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
ORCID 0000-0002-9997-1485
Scopus ID: 57445973300

Метою статті є розгляд телемедицини як одного із відносно нових методів (способів) надання медичних послуг в Україні там, де відстань є критичним чинником. Мова йде про використання новітніх інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій з метою здійснення медичного обслуговування населення, а саме, впровадження нового підходу до діагностики, лікування, профілактики захворювань, в тому числі й обміну досвідом між лікарями «на відстані». Розглянуто стан та рівень розвитку телемедицини в європейських країнах та світі, досліджено позитивні аспекти її впровадження особливо в умовах пандемії, воєнних та надзвичайних станів, а також у випадках необхідності отримання іншої «другої» думки фахівців, що робить дане дослідження актуальним. Визначено й розглянуто етапи запровадження телемедицини в закладах охорони здоров'я. При цьому окремо досліджено перешкоди розвитку телемедицини в Україні. Проаналізовано чинне та перспективне національне законодавство щодо досліджуваної теми, що знайшло відображення у висновках до роботи.

Ключові слова: телемедицина; медичні послуги; охорона здоров'я; лікування «на відстані»; пацієнт.

Nataliia Korobtsova, PhD in Law, Assistant Professor, Assistant Professor of Department of Civil Law №1, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: kornv@ukr.net ; ORCID 0000-0002-9997-1485

✉ Corresponding author. E-mail: kornv@ukr.net.

Telemedicine as one of the directions of innovative technologies in Ukraine

The emergence and development of the latest innovative information technologies have affected all areas of human activity, including medicine. Unsatisfactory health care for people living in remote and rural areas, the need for emergency medical care, the spread of the SARS-CoV-2 coronavirus pandemic in the acute respiratory disease COVID-19, and the impetus for war telemedicine in Ukraine. Telemedicine is becoming an alternative to direct visits to the doctor, saves time and money of the patient, while receiving timely quality medical services. Despite certain pitfalls and obstacles to its development (weak Internet coverage and imperfect technical equipment, ignorance of medical staff in this method of treatment, economic barriers, lack of proper legal support, mental barriers, etc.), the number of people who use this method of providing services, is growing every day. Ukraine, in contrast to Europe and the world, where telemedicine has long been commonplace, today is only taking the first steps to implement this method in health care, which makes this study relevant.

The aim of the article is to consider telemedicine as one of the relatively new methods (ways) of providing medical services in Ukraine where distance is a critical factor. We are talking about the use of the latest innovative information and communication technologies for the purpose of providing medical care to the population, namely: diagnosis, treatment, prevention of diseases, including the exchange of experience between doctors "at a distance". The state and level of development of telemedicine in European countries and the world are considered, the positive aspects of its implementation are investigated, which are: the possibility of obtaining a wide range of medical services, spending much less time visiting a doctor; the consultant doctor has the necessary information about the patient, thanks to the digital format of medical records, which significantly speeds up his treatment and eliminates the likelihood of medical error; availability of medical services for the population living in areas where there is a shortage of doctors; the ability to receive emergency medical care, especially in pandemics, martial law and emergencies; providing assistance to medical staff by involving other specialists, creating a council; as well as obtaining a "second" opinion of a specialist to correctly diagnose or treat the patient.

The current and future national legislation on the research topic is analyzed. The stages of introduction of telemedicine in health care institutions of Ukraine are determined and considered.

Keywords: telemedicine, medical services, health care, distance treatment, patient.

Постановка проблеми та актуальність теми

Цифровізація суспільства, поява та розвиток новітніх інноваційних інформаційних технологій торкнулися всіх сфер людської діяльності, в тому числі й медицини. Незадовільне забезпечення медичними послугами населення, яке мешкає у віддалених, а також сільських місцевостях, необхідність надання медичної допомоги лікарями у надзвичайних екстрених ситуаціях, поширення пандемії гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, а також війна стають поштовхом для розвитку телемедицини в Україні.

Телемедицина стає альтернативою прямим безпосереднім візитам до лікаря, дозволяє зберегти час та кошти пацієнта, при цьому вчасно отримати якісні медичні послуги. Незважаючи на певні «підводні камені» та перешкоди на шляху її розвитку, кількість людей, які користуються даним методом надання послуг, зростає з кожним днем. Україна, на відміну від країн Європи та світу, де телемедицина вже давно стала звичним явищем, сьогодні робить лише перші кроки для впровадження цього методу у сферу охорони здоров'я, що і робить дане дослідження актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Незважаючи на те, що телемедицина є відносно новим методом надання медичних послуг, вона, а також інші інформаційні інноваційні технології в

сфері охорони здоров'я вже стали предметом досліджень таких науковців, як: С. Б. Булеца (S. B. Buleca), Л. О. Дубчак (L. O. Dubchak), О. Духовна (O. Dukhovna), Д. Крилова (D. Krylova), А. Роханський (A. Rokhanskyi), А. В. Стойка (A. V. Stoika).

На наше переконання, найбільш детальне та поглиблене дослідження обраної теми можна спостерігати в працях таких науковців, як: С. Б. Булеца (S. B. Buleca) [1] та А. В. Стойка (A. V. Stoika) [1].

Мета статті полягає у з'ясуванні суті телемедицини як відносно нового напрямку надання медичних послуг, переваг та перешкод на шляху її розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сучасний розвиток інноваційних технологій в медицині надає людині незалежність та можливість вибору певного варіанту спілкування з лікарем. Однією з таких альтернатив є телемедицина, що дозволяє надати пацієнту медичні послуги з використанням електронних пристроїв, і яка вже давно використовується в багатьох країнах світу. І Україна як європейська демократична держава не може залишитися осторонь сучасних інформаційних інноваційних досягнень.

Науково-технічні та технологічні зміни відчувають на собі всі сфери суспільного життя, в тому числі й сфера охорони здоров'я. Те, що кілька десятиліть назад здавалося неможливим або застосовувалося лише як медичний експеримент, на сьогодні є звичайною плановою процедурою. Проведення трансплантації органів та тканин, клонування, штучне запліднення, зміна статі, використання «віртуальної реальності» спрямовано на лікування, реабілітацію та адаптацію людини в суспільстві і стало реаліями. Одним із таких методів, який набуває на сьогодні швидкого розвитку та застосування в сфері медичного обслуговування, є телемедицина.

Витоки еволюції та використання телемедицини сягають ще 1920 р. в Нью-Йорку, де релігійна спільнота християнських моряків пропонувала своїм членам телемедицину по радіо. Пізніше в 1950 р. телемедицина застосовувалася у віддалених районах США, а в 1960 р. застосовувалася в просторі для моніторингу здоров'я космонавтів [1, с. 106].

Телемедицина є незамінним, а в певних випадках і єдиним комплексом дій з надання медичної допомоги особам, які постраждали в наслідок стихійних лих, катастроф. Особам, які мають рідкісні види захворювань, або нетипові форми їх протікання за допомогою телемедицини (обміну думками, знаннями, досвідом між лікарями) можна допомогти правильно діагностувати хворобу, уникнувши хибного діагнозу, та вчасно надати кваліфіковану допомогу.

Таким чином, в деяких країнах розвивають технології телемедицини за двома напрямками – консультації лікар-лікарю і лікар-пацієнту (Норвегія) [1, с. 107]. Ці два напрямки і є основними складовими телемедицини в будь-якій державі. На нашу думку, неможливо зосереджувати увагу на розвитку лише однієї з цих складових. Успіх телемедицини як комплексу дій з надання медичних послуг залежить не тільки від можливості надавати їх пацієнтам

безпосередньо за допомогою інформаційних технологій, але й від підвищення професійного рівня лікарів завдяки online спілкуванню, нарадам, конференціям з іншими фахівцями, включаючи міжнародне співробітництво.

У багатьох країнах світу телемедицина вже стала звичайним явищем і охоплює як державний сектор надання медичних послуг, так і приватний. Широко використовується телемедицина в Польщі, Великій Британії, Данії, Норвегії, Німеччині, Італії, Франції, Канаді, Китаї, в США зосереджена майже половина ринку телемедицини (46%). Держави, в яких запроваджена безкоштовна медицина, за допомогою телемедицини частково вирішують проблему «великих черг» на прийом до лікаря. В країнах, де медичні послуги є достатньо вартисними, отримання консультації лікаря дистанційно коштує значно менше ніж безпосередній візит до лікаря і, як правило, страхові компанії покривають ці витрати, оскільки вони включені до страхових полісів. Перспективним напрямком телемедицини на сьогодні стає дистанційний моніторинг – спостереження за здоров'ям пацієнта.

Розвиток телемедицини можна побачити також і в країнах з менш розвинутою економікою, таких як Індія, Єгипет, Західна Африка, Афганістан тощо.

Про телемедицину в Україні почали вести мову з початку пандемії гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, яку стали розглядати як альтернативу безпосереднім візитам до лікаря за отриманням медичних послуг. І хоча в багатьох країнах світу телемедицина вже давно застосовується, в Україні цей напрямок медичних послуг лише починає розвиватися, на рівні пілотних проєктів вона з'явилася в Одеській, Дніпропетровській та Харківській областях ще на початку 2000-х років [2].

У 2016 році Уряд України визначив пріоритетом трансформацію своєї системи охорони здоров'я для поліпшення індикаторів здоров'я населення України... Трансформація відбувається за рахунок підвищення ефективності, модернізації застарілої совецької системи та поліпшення доступу до медичного обслуговування кращої якості [3, с. 2].

Одним із напрямків формування державної політики в сфері охорони здоров'я є використання нових телекомунікаційних технологій при лікуванні пацієнта, впровадження електронної системи охорони здоров'я. Так, станом на 30.07.2019 р. в електронній системі охорони здоров'я eHealth зареєстровано 28 174 013 декларацій з лікарями первинної ланки, що становить понад 66% населення України, виписано понад 4,6 млн електронних рецептів [3, с. 16]. Одним із проявів трансформації можна вважати появу можливості здійснювати лікування та спостереження за станом здоров'я пацієнта «на відстані» з використанням телев'язку, відеозв'язку, мережі Інтернет, тобто використовуючи телемедицину.

Передбачається, що телемедична і офлайн-база (тобто дані на папері, які зберігаються в звичайних поліклініках) об'єднуються, і вся інформація про здоров'я людей буде зберігатися у цифровому форматі. Як відомо, Україна знаходиться на цьому шляху, і eHealth уже дає можливість швидко отримати медичну інформацію, а лікарям — правильно ставити діагноз з урахуванням цілісної

картини здоров'я пацієнта. Також сьогодні діють медичні інформаційні системи, до яких можна підключити телемедичний модуль, наприклад, МІС «Медстар» і спеціалізована інтернет-платформа для телемедицини Telemed24 [4].

Телемедицина – це поєднання телематики та медицини [1, с. 104]. В українському законодавстві можливість надання послуг за допомогою телемедицини закріплена в ст. 35-6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», положення якої передбачають можливість надання пацієнту медичних послуг з консультування, діагностики, лікування із використанням засобів дистанційного зв'язку у вигляді обміну інформацією в електронній формі, у тому числі шляхом передачі електронних повідомлень, проведення відеоконференцій [5].

Основним галузевим нормативно-правовим актом, яким впроваджено телемедицину в сферу охорони здоров'я, став наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.10.2015 р. № 618 «Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я», яким затверджено Порядок організації медичної допомоги на первинному, вторинному (спеціалізованому), третинному (високоспеціалізованому) рівнях із застосуванням телемедицини (далі – Порядок), п. 3 якого передбачає, що медична допомога із застосуванням телемедицини здійснюється у кабінетах телемедицини, що функціонують у складі закладів охорони здоров'я та забезпечують надання пацієнтам якісної, своєчасної медичної допомоги із застосуванням телемедицини [6].

Для підвищення рівня якості медичної допомоги та її доступності у сільській місцевості прийнято Закон України «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості», в якому одним із основних напрямків розвитку охорони здоров'я у таких місцевостях визначено «впровадження сучасних технологій з медичного обслуговування у сільській місцевості, зокрема з використанням телемедицини, особливо якщо відстань і час є критичними чинниками для надання медичної допомоги, здійснення належного ресурсного забезпечення впровадження медичного обслуговування з використанням телемедицини (телемедичне консультування, телемедичний консиліум, телеметрія та домашнє телеконсультування» [7, ст. 4, п. 2].

Але чи відповідають зазначені акти *принципу правової визначеності*? Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія), дотримуючись достатньо широкого погляду на зміст цього поняття, його елементами визначає: доступність законодавства; доступність рішень судів; передбачуваність законів; стабільність та послідовність закону; правомірні очікування; відсутність зворотної сили; принципи *nullum crimen sine lege* та *nulla poena sine lege* [8]. Усі ці принципи не є самостійними цінностями – вони важливі лише тому, що забезпечують стабільність та передбачуваність самих правовідносин, прозорість та сталість в юридичному становищі суб'єктів права [9, с. 8].

Особливої уваги в контексті досліджуваної теми заслуговують такі його складові, як: стабільність та послідовність закону (а саме, чи є його застосування таким, що надає можливість людині передбачати його дію та планувати

свою поведінку) та принцип правомірних очікувань (мова йде не тільки про дотримання вимог закону органами державної влади, а і своїх обіцянок, іншими словами, чи здатні ідеї, положення, закріплені в акті, бути реалізованими – достатньо в країні ресурсів, технологічних, технічних можливостей для впровадження телемедицини в сферу охорони здоров'я, як це прописано у відповідних нормативних актах, оскільки розвиток таких послуг напряму залежить від рівня доходів у державі).

Проведені в Україні дослідження свідчать, що для того, щоб накрити системою телемедицини всю Україну, потрібна зовсім незначна сума, як для масштабів держави, трохи більше 8 млн грн. А впровадження телемедицини дає змогу заощадити до 40% витрат на охорону здоров'я [10].

Порядок передбачає, що із застосуванням телемедицини можливо надавати лише медичну допомогу, тобто вчинити дії медичного характеру у випадках, коли існує ризик для здоров'я, життя людини. Таку позицію підтримують і науковці [11, с. 57]. Однак, на нашу думку, такий підхід суттєво звужує сферу застосування телемедицини, яка передбачає проведення, в тому числі й консультування, отримання «другої думки», спостереження за станом здоров'я особи, інтерпретації знімків та інших зображень, а також обмін досвідом між лікарями.

Дане зауваження враховано в проєкті Закону України «Про телемедицину» (далі – проєкт), у ст. 1 якого мова йде про надання саме *медичної послуги* за допомогою телемедицини, що передбачає: дистанційні медичні консультації, консилиуми, контроль фізіологічних параметрів організму пацієнта, проведення діагностичних та лікувальних маніпуляцій, обмін результатами обстеження пацієнта, інші медичні послуги, а також медичні відеоконференції, медичні відеосемінари, медичні відеолекції, що здійснюються у вигляді обміну електронними повідомленнями з використанням телекомунікацій [12, ст. 1].

Визначення, запропоноване в проєкті, за своїм змістом є майже тотожним поняттю «телемедицина» у загальному визначенні, прийнятому Всесвітньою організацією охорони здоров'я (далі – ВООЗ) – «надання послуг охорони здоров'я в умовах, коли відстань є критичним фактором, працівниками охорони здоров'я, що використовують інформаційно-комунікаційні технології для обміну необхідною інформацією з метою діагностики, лікування та профілактики захворювань та травм, проведення досліджень та оцінок, а також для безперервного навчання медичних працівників в інтересах покращення здоров'я населення та розвитку місцевих співтовариств» [13, с. 9].

Активне застосування телемедицини має сьогодні певні перешкоди:

1) інтернет-покриття та технічне обладнання. Однак вирішити цю проблему можна шляхом заміни відеозв'язку на телефонний зв'язок. У березні 2019 р. було проведено онлайн-анкетування 1108 лікарів первинної ланки, які працюють у населених пунктах з чисельністю населення до 100 тис. осіб у п'яти областях (Дніпропетровській, Кіровоградській, Полтавській, Рівненській, Харківській). Результати опитування спростували поширену тезу, що впровадження телемедицини є неможливим в Україні, особливо в сільській місцевості, через

погане забезпечення комп'ютерами і недоступність інтернету. Насправді, за свідченнями лікарів, 94% з них мають персональний комп'ютер на своєму робочому місці, а 90% — мають доступ в інтернет з комп'ютера на своєму робочому місці постійно або більшу частину часу;

2) навички медперсоналу. Проте сьогодні існує велика кількість програм та ініціатив із покращення цифрової грамотності медичного персоналу, а володіння комп'ютером стає нормою сучасного життя;

3) економічні вигоди. Певну проблему являє собою брак досліджень, присвячених опису економічної вигоди та ефективності застосування телемедицини. Як наслідок цього, відсутня мотивація до широкого впровадження і використання телемедицини у лікарів і працівників охорони здоров'я;

4) правова база. До основних правових проблем належать: недостатність правової бази й стандартів, що дозволяють надавати телемедичні послуги; недоліки політики у сфері захисту приватного життя пацієнтів і конфіденційності при передачі, зберіганні та обмін даними між медичними працівниками; питання аутентифікації медичних фахівців, зокрема, при роботі з електронною поштою; юридична відповідальність медичних фахівців, що надають послуги телемедицини; відсутність повноцінної законодавчої підтримки практики віддаленої діагностики в Україні та ін.;

5) декларації і оплата телемедичних послуг. Єдина в Україні платформа для онлайн-консультування задекларованих пацієнтів, яка передає дані до Електронної системи охорони здоров'я України (eHealth) — Telemed24. Однак відкритим залишається питання щодо тих пацієнтів, які ще не уклали декларації про вибір лікаря з надання первинної медичної допомоги;

6) ментальні бар'єри. Найбільш значною перешкодою, за даними зарубіжних досліджень, є психологічні та культурні відмінності між пацієнтами (особливо з малозабезпечених верств населення) і постачальниками медичних послуг. Опитування жителів віддалених населених пунктів України показало, що багато хто взагалі не знає про телемедицину [4].

При цьому застосування телемедицини має певні позитивні ознаки. Пацієнти мають можливість отримати достатньо широкий обсяг медичних послуг, витрачаючи значно менше часу на візит до лікаря. Вся медична інформація про пацієнта, його медична картка, візити до певних фахівців буде зберігатися в цифровому форматі і стане доступною в повному обсязі для лікаря, який буде проводити телемедичне консультування, лікування чи спостереження за станом здоров'я пацієнта, що значно пришвидшить цей процес і унеможливить вірогідність настання лікарської помилки. Медичні послуги, завдяки телемедичному зв'язку, стануть доступними для населення, яке мешкає в місцевостях, де бракує лікарів. Окрім цього, є можливість отримати послуги достатньо швидко, а також із залученням інших фахівців, створивши консиліум.

Сьогодні в Україні створено Державний клінічний науково-практичний Центр телемедицини Міністерства охорони здоров'я України, основними завданнями якого є:

- здійснення медичної практики;
- організаційно-методична діяльність;
- аналітично-інформаційна діяльність;
- науково-дослідна та дослідно-конструкторська робота з розвитку телемедичних технологій;
- міжнародне співробітництво у сфері телемедицини;
- інформаційно-просвітницька та пропагандистська діяльність;
- консультативна та діагностична діяльність;
- участь у розробленні нормативно-правових актів;
- надання медичних послуг (в тому числі й за плату) у порядку та у межах, визначених чинним законодавством України;
- організація телемедичних консультацій на всіх етапах надання планової та екстреної медичної допомоги;
- інша не заборонена законодавством України діяльність [14, п. 4.1].

З метою здійснення надання медичних послуг із застосуванням телемедицини в закладах охорони здоров'я створюється кабінет телемедицини [15, п. 1]. Персоналом такого кабінету є лікарі, медичні сестри та інженери, які забезпечують технічну складову роботи.

Завданнями Кабінету є: забезпечення процесу надання медичних послуг, ведення документації медичного характеру в електронній формі, забезпечення дотримання конфіденційності інформації тощо.

Здійснюючи телемедичне консультування, співробітники Кабінету формують запит на телемедичне консультування, забезпечуючи пошук необхідного лікаря-консультанта; надають медичну допомогу пацієнтам у вигляді консультацій; опрацьовують їх висновки; за потреби спрямовують пацієнтів до закладів охорони здоров'я, що надають вторинну (спеціалізовану) та третинну (високо-спеціалізовану) медичну допомогу; забезпечують збереження конфіденційної інформації про пацієнта, стан його здоров'я, зміст наданих консультацій.

При цьому заклад охорони здоров'я та лікарі, які бажають надавати медичні послуги із застосуванням телемедицини, повинні бути зареєстровані в телемедичній системі. Кожен зареєстрований лікар-користувач у телемедичній системі виконує дві функції: лікуючого лікаря та лікаря-консультанта. Дата і час отримання запиту на телемедичне консультування, особа-консультант, його висновок зазначаються у журналі обліку телемедичних консультацій [16].

Завдяки електронній формі ведення медичної документації лікар-консультант в будь-який час за наявності доступу до мережі Інтернет має можливість побачити всю «картину хвороби» пацієнта та швидко надати йому невідкладну допомогу у разі потреби. Є можливість в режимі реального часу дослідити рентгенівські знімки, результати КТ, МРТ, УЗД, результати лабораторних досліджень та інші медичні зображення. За допомогою телемедицини можна отримати консультації різних фахівців: терапевтів, педіатрів, рентгенологів, радіологів, реаніматологів, психотерапевтів, неврологів, дерматологів, травматологів тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Телемедицина є досить новим напрямком, що розвивається на перетині декількох сфер – медицини, телекомунікації, інформаційних технологій. Низка країн Європи та світу підтримують розвиток телемедицини як одного із сучасних методів надання якісної та швидкої медичної послуги. На сьогодні телемедицина залишається у світі одним з найбільш зростаючих напрямів health бізнесу. У глобальній перспективі вона може поліпшити та стандартизувати якість медичної допомоги [17].

Безумовно, запровадження та розвиток її в Україні зараз є вкрай нагальним та позитивним фактом, але при цьому, як зазначають науковці, «вона принесе з собою як практичні, так і технологічні виклики». Технологія розвивається швидкими темпами, тому будуть виникати питання відшкодування заподіяної шкоди, захисту приватного життя тощо [1, с. 113]. Треба витратити достатньо часу та коштів як на підготовку нового покоління лікарів, здатних надавати відповідні послуги, так і на підготовку пацієнтів та на технічну можливість отримати дані послуги. Отже, проблеми, які були поставлені в цьому дослідженні (правові, соціальні, ментальні, технологічні) мають бути вирішені і можуть стати предметом подальших наукових досліджень.

Список літератури

1. Булеца С. Б., Стойка А. В. Інформаційні інноваційні технології та права людини четвертого покоління в сфері охорони здоров'я. *Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання, проблеми та перспективи розвитку в сфері охорони здоров'я* : монографія / за заг. ред. С. Б. Булеци, М. В. Менджул. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 444 с.
2. Як зароджувалась та розвивалась телемедицина в Україні. URL: <https://medinet.com.ua/telemedysyna-v-ukrayini> (дата звернення: 08.05.2022).
3. МОЗ України: Що було, є і буде. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf (дата звернення: 28.11.2021).
4. Телемедицина в Україні: проблеми впровадження та методи їх вирішення. URL: <https://telemed24.ua/articles/problemu-vprovadzhennya-telemeditsyny-v-ukraine> (дата звернення: 08.05.2022).
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/conv#n335> (дата звернення: 07.05.2022).
6. Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.10.2015 р. № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15#Text> (дата звернення: 08.05.2022).
7. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості : Закон України від 14.11.2017 р. № 2206-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2206-19#Text> (дата звернення: 08.05.2022).
8. Контрольный список вопросов для оценки соблюдения верховенства права : Исследование № 711/2013 (Страсбург, 18 марта 2016 г.) (CDL-AD(2016)007). С. 18–20. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-rus](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-rus) (дата звернення: 08.05.2022).
9. Бершицкий Э. Е. Правовая определенность и оценочные категории: краткий очерк на примере составов правонарушений в различных отраслях права : монография. Москва : М-Логос, 2021. 154 с. URL: https://m-lawbooks.ru/wp-content/uploads/2021/02/bershiczkiy_pravovaya-opredelennostobrab.-1.pdf (дата звернення: 30.05.2021).

10. Беззуб І. Телемедицина в Україні: реалії та перспективи. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2466:telemeditsina-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 02.06.2021).
11. Медичне право : підручник / С. О. Болдіжар, С. Б. Булеца, В. В. Валах та ін. ; за заг. ред. С. Б. Булеци; М. В. Менджул. Ужгород : ТОВ «PIK-Y», 2021. 720 с.
12. Про телемедицину : проект Закону України від 14.03.2012 р. № 10196. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF7V800A.html (дата звернення: 08.05.2022).
13. Телемедицина возможности и развитие в государствах-членах. Доклад о результатах второго глобального обследования в области электронного здравоохранения. Серия «Глобальная обсерватория по электронному здравоохранению». Том 2. 2012. URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44497/9789244564141_rus.pdf (дата звернення: 08.05.2022).
14. Про утворення Державного клінічного науково-практичного центру телемедицини МОЗ України : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.05.2007 р. № 269. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0269282-07#Text> (дата звернення: 09.05.2022).
15. Положення про кабінет телемедицини закладу охорони здоров'я : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.10.2015 р. № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1401-15#Text> (дата звернення: 10.05.2022).
16. Журнал обліку телемедицини консультацій : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.10.2015 р. № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1404-15#Text> (дата звернення: 10.05.2022).
17. Що означає це поняття – «Телемедицина», як вона працює у світі та в Україні, які нові можливості відкриває лікарям? URL: <https://medinet.com.ua/telemedytsyna-y-sviti> (дата звернення: 10.05.2022).

References

1. Buleca, S.B., Stojka, A.V. (2020). E-Health systema v Ukraini. *Chetverte pokolinnja prav ljudyny: osoblyvosti pravovogo reguljuvannja, problemy ta perspektyvy rozvytku v sferi ohorony zdorov'ja – Fourth generation of human rights: features of legal regulation, problems and prospects of development in the field of health care*. S.B. Buletsa, M.V. Mendjul (Eds.). Uzhgorod: Publishing house Uzhhorod National University «Goverla», 97–104 [in Ukrainian].
2. Yak zarodzhuvalas ta rozvyvalas telemedytsyna v Ukraini. URL: <https://medinet.com.ua/telemedytsyna-v-ukrajini> [in Ukrainian].
3. MOZ Ukrainy: Shcho bulo, ye i bude. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf [in Ukrainian].
4. Telemedytsyna v Ukraini: problemy vprovadzhennia ta metody yikh vyrishennia. URL: <https://telem24.ua/articles/problemy-vprovadzhennia-telemedytsyny-v-ukrajini> [in Ukrainian].
5. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorov'ia : Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 r. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/conv#n335>.
6. Pro zatverdzhennia normatyvnykh dokumentiv shchodo zastosuvannia telemedytsyny u sferi okhorony zdorov'ia: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 19.10.2015 r. № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15#Text>.
7. Pro pidvyshchennia dostupnosti ta yakosti medychnoho obsluhovuvannia u silskii mistsevosti: Zakon Ukrainy vid 14.11.2017 r. № 2206-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2206-19#Text>.
8. Kontrol'nyj spisok voprosov dlja ocenki sobljudenija verhovenstva prava: Issledovanie №711/2013 (Strasburg, 18 marta 2016 g.) (CDL-AD(2016)007). 18–20. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-rus](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-rus) [in Russian].
9. Bershickij, Je.E. (2021). Pravovaja opredelennost' i ocenochnye kategorii: kratkij ocherk na primere sostavov pravonarushenij v razlichnyh otrasljah prava. Moscow: M-Logos. URL: https://m-lawbooks.ru/wp-content/uploads/2021/02/bershiczkij_pravovaya-opredelennostobrab.-1.pdf [in Russian].

10. Bezzub, I. Telemedytsyna v Ukraini: realii ta perspektyvy. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2466:telemeditsina-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 [in Ukrainian].

11. Buletsa, S.B., Mendzhul, M.V. (Eds.). (2021). *Medychne pravo*. Uzhhorod: TOV «RIK-U» [in Ukrainian].

12. Pro telemedytsynu: projekt Zakonu Ukrainy vid 14.03.2012 r. № 10196. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF7V800A.html.

13. Telemedicina vozmozhnosti i razvitie v gosudarstvah-chlenah. Doklad o rezul'tatah vtorogo global'nogo obsledovaniya v oblasti jelektronnoho zdravoohraneniya. Seriya «Global'naja observatorija po jelektronnomu zdravoohraneniju». (2012). (Vol. 2). URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44497/9789244564141_rus.pdf [in Russian].

14. Pro utvorennia Derzhavnoho klinichnoho naukovo-praktychnoho tsentru telemedytsyny MOZ Ukrainy: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 25.05.2007 r. № 269. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0269282-07#Text>.

15. Polozhennia pro kabinet telemedytsyny zakladu okhorony zdorov'ia: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 19.10.2015 r. № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1401-15#Text>.

16. Zhurnal obliku telemedychnykh konsultatsii: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 19.10.2015 r. № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1404-15#Text>.

17. Shcho oznachaie tse poniattia – «Telemedytsyna», yak vona pratsiuie u sviti ta v Ukraini, yakii novi mozhlyvosti vidkryvaie likariam? URL: <https://medinet.com.ua/telemedytsyna-y-sviti> [in Ukrainian].

Рекомендоване цитування: Коробцова Н. В. Телемедицина як один із напрямків інноваційних технологій в Україні. *Проблеми законності*. 2022. Вип. 157. С. 34–44. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.157.256786>.

Suggested Citation: Korobtsova, N. (2022). Telemedytsyna yak odyn iz napriamkiv innovatsiinykh tekhnolohii v Ukraini [Telemedicine as one of the directions of innovative technologies in Ukraine]. *Problemy zakonnosti – Problems of legality, issue 157, 34–44*. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.157.256786> [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 16.05.2022 р.